

Selectiecriteria van honden in AAS

VERENIGING AANBIEDERS
DIER EN ZORG

De volledige onderbouwing en bronvermelding van dit document is te vinden in het document 'onderbouwing selectiecriteria van honden in AAS'.

Versie 1.0, oktober 2025

Leeswijzer

Beste lezer,

Voor u ligt het document 'Selectiecriteria honden in AAS'.

Deze criteria is opgesteld om het welzijn van therapiehonden te bevorderen.

Dit document is onderbouwd met literatuur en interviews. Deze onderbouwing is te vinden op onze website in het document 'onderbouwing selectiecriteria honden in AAS'.

Dit protocol bestaat uit vier hoofdstukken. In de eerste hoofdstuk leest u meer over geschikte karaktereigenschappen van een therapiehond. Vervolgens vindt u meer informatie over de gezondheid, leeftijd, lichaamsgrootte en geslacht van een therapiehond. In de laatste twee hoofdstukken vindt u meer informatie over welke vaardigheden een therapiehond moet bezitten. Niet alleen commando's worden hier besproken, maar ook de socialisatie en Habituatie van de honden.

Begrippenlijst

Animal Assisted Services (AAS)/dierondersteunde services

Bij dierondersteunde services worden dieren doelgericht en gestructureerd ingezet in de gezondheidszorg, het onderwijs en de menselijke dienstverlening (ICofA Community, z.d.). Dierondersteunde services zijn er ter ondersteuning van het fysieke, sociale, emotionele en/of cognitieve functioneren van de mens (Raad voor Dierenaangelegenheden, 2019).

Animal Assisted Services sector (AAS-sector)

De Animal Assisted Services sector (de AAS-sector) is de sector die dierondersteunde services toepast. Binnen deze sector vallen Animal Assisted Therapy (AAT), Animal Assisted Education (AAE), Animal Assisted Activities (AAA) en Animal Assisted Coaching (AAC) (White Paper IAHAIO, 2018).

Dierenwelzijn

De Raad voor Dierenaangelegenheden (2019, p.13) beschrijft dierenwelzijn als volgt:

“Dierenwelzijn is de kwaliteit van leven zoals deze door het dier zelf wordt ervaren. Een dier ervaart een positieve staat van welzijn indien het de vrijheid heeft om normale, soorteigen gedragspatronen uit te voeren en het in staat is om adequaat te reageren op de uitdagingen die de heersende omstandigheden bieden. Die uitdagingen betreffen honger, dorst en onjuiste voeding; thermaal en fysiek ongemak; verwondingen en ziekten; angst en aanhoudende stressprikkelers.”

Professional

Met een professional in het werkveld/de AAS-sector wordt iemand bedoeld die beroepsmatig therapiehonden inzet in tijdelijke interventies binnen AAS. Deze persoon kan, maar hoeft niet, ook de begeleider van de cliënt te zijn.

Selectiecriteria

In dit onderzoek worden met selectiecriteria factoren bedoeld die bepalen of een hond geschikt is voor inzet binnen AAS. Voorbeelden van deze factoren zijn karaktereigenschappen, ras, leeftijd en geslacht.

Sterilisatie/castratie

Steriliseren en castreren zijn twee methoden om een dier onvruchtbaar te maken. Doorgaans wordt met sterilisatie het onderbreken van de zaadleiters of de eileiters bedoeld. Bij castratie worden de zaadballen of eierstokken geheel verwijderd (LICG, 2025). In dit verslag wordt het onvruchtbaar maken van een hond enkel aangeduid met de term sterilisatie, om de leesbaarheid te waarborgen.

Therapiehonden

In dit onderzoek worden onder therapiehonden alle honden verstaan die in een tijdelijke interventie worden ingezet ter ondersteuning van de mens. Hieronder vallen alle honden die ingezet worden binnen AAA, AAE, AAC en AAT. ADL-honden, hulphonden en detectiehonden vallen in dit onderzoek niet onder therapiehonden.

Karakter en ras	
○ Karakertest	Voordat een hond wordt ingezet binnen dierondersteunde services moeten de honden worden beoordeeld op hun temperament en gedrag. Deze beoordeling moet door een onafhankelijke professional worden uitgevoerd. Pas het werk van de hond aan, aan de uitkomsten van de test. Op dit moment is de PADA test de enige test die wetenschappelijk onderbouwd is, daarom gaat de voorkeur uit naar deze test.
○ Uitzoeken van een pup	Het uiteindelijke karakter van een hond komt pas op volwassen leeftijd naar voren. Toch kan er selectie plaatsvinden bij pups op bepaalde kenmerken. Kenmerken die waarneembaar zijn bij pups en passen bij een geschikte AAS-hond zijn: - De pup is geneigd onbekende mensen te volgen. - Positieve interacties met nestgenoten. - De pup vermijdt conflicten. - De pup ligt goed in de groep. - De pup is nieuwsgierig naar nieuwe geluiden. - De pup toont weinig angst - De pup toont geen mens vermijgend gedrag. - De pup heeft geen verlatingsangst. - De pup herstelt snel na een schrikreactie. - De pup heeft een stabiele moederhond. Veel van deze eigenschappen zijn erfelijk het gedrag wat de ouders laten zien kan daarom veel zeggen over het gedrag van de pups.
○ Karaktereigenschappen	Vanzelfsprekend zijn de karaktereigenschappen van pups ook belangrijk bij de selectie van volwassendieren. Een therapiehond hoort zelfverzekerd te zijn en moet op zijn eigen poten kunnen staan. Andere geschikte eigenschappen zijn nieuwsgierigheid, stabiliteit en een hond moet zichzelf snel kunnen herstellen na stress. Ook mag de hond in een stresssituatie geen vormen van agressie tonen. Uitingen van agressie kunnen variëren tussen het opzetten van de nekhaan, tanden ontbloten, uitvallen en happen of bijten. Honden met agressief gedrag of een geschiedenis hiermee hebben dienen niet ingezet te worden. Ook territoriaal of bezitterig gedrag mag niet worden vertoond. Angst is ook geen wenselijke eigenschap, omdat een hond door angst onvoorspelbaar kan reageren. Voorspelbaarheid en betrouwbaarheid zijn belangrijke eigenschappen van een geschikte hond. Een betrouwbare hond heeft een goede stressregulatie en emotionele controle.

	Dit houdt in dat de hond bij spanning stresssignalen afgeeft. Door deze signalen kan de professional communiceren met de hond en adequate maatregelen nemen. Bij honden die weinig stresssignalen afgeven bestaat het risico dat zij ineens kunnen 'ontploffen'. Dit maakt de hond minder betrouwbaar. Tevens mag een hond geen stereotype gedrag vertonen. Dit kan namelijk voor verwarring zorgen. De hond moet controleerbaar zijn. De professional moet in staat zijn het gedrag van de hond te onderbreken of het aan te sturen. Hiervoor is het nodig dat de hond trainbaar is en nieuwe taken oppakt. Een therapiehond wil graag bij mensen zijn. Het is belangrijk dat de hond samen wil werken met bekende en onbekende mensen. Een therapiehond moet flexibel genoeg zijn om zich te kunnen afstemmen aan de situatie, de cliënt en de professional. De hond moet kunnen afwisselen tussen rust en activiteit. Hiervoor is geduld en zelfbeheersing nodig.
○ Ras	Binnen AAS worden vaak labrador retrievers en golden retrievers ingezet. Deze rassen zijn geschikt vanwege hun morfologie (De bouw van het dier), temperament en mensgerichtheid. Echter zijn de individuele eigenschappen van de hond het belangrijkste en zou het ras enkel als mogelijke voorspeller gezien moeten worden. Het type ras moet wel worden afgestemd op de doelgroep en de culturele en sociale normen. Er zijn hondenrassen die worden afgeraden om in te zetten binnen AAS. Dit zijn hoog-risico honden, zoals de akita, de rottweiler en de Amerikaanse pitbulterriër. Deze rassen hebben vaak karaktereigenschappen zoals reactiviteit en een hoog energielevel. Ook laten deze rassen weinig stresssignalen zien waardoor de plotseling heftig kunnen reageren. Ook hondenrassen met gezondheidsproblemen worden afgeraden. Gemixte rassen en asielhonden kunnen met nauwkeurigheid worden ingezet, omdat hun gedrag moeilijker voorspelbaar kan zijn. Het is daarom van belang dat de professional de hond goed kent.
Gezondheid, geslacht, leeftijd en lichaamsgrootte.	
○ Gezondheid	Een therapiehond moet fysiek gezond zijn en gecontroleerd worden door een dierenarts. Een hond moet vrij zijn van zoönosen.

	Om het risico op zoönosen te beperken moet de hond vrij zijn van parasieten. Het wordt aangeraden om de hond te vaccineren tegen de zogenaamde kernziektes. Het gaat hierom de hondenziekte, leverziekte en het parvovirose. Teven mogen niet worden ingezet wanneer ze loops, schijnzwanger of in de laatste maand van de dracht zijn. Sterilisatie Sterilisatie kan invloed hebben op het gedrag van de hond. Dit kan positief of negatief zijn. De invloed die de sterilisatie uitoefent hangt af van het ras van de hond en de leeftijd waarop de hond gesteriliseerd wordt. Vroege, pre puberale sterilisatie kan ongewenst gedrag verergeren, vooral bij honden die al van nature onzeker of agressief zijn. Sterilisatie zou overwogen moeten worden wanneer de hond volwassen en stabiel is.
○ Geslacht	Beide geslachten hebben hun eigen voor- en nadelen. Reuen worden vaak als actiever en speelser gezien, maar vertonen ook vaker agressief gedrag. Teven zijn doorgaans beter trainbaar, minder snel afgeleid en zoeken meer affectie. Nadelig is dat teven vaker banger zijn Er is geen verschil in slagingspercentage tussen reuen en teven bij een trainingsprogramma voor een animal assisted therapy.
○ Leeftijd	Het is wenselijk dat de therapiehonden fysiek en emotioneel volwassen zijn voordat ze ingezet worden binnen AAS. Fysieke volwassenheid houdt in dat de hond door de puberteit heen is. Een emotionele volwassen hond is stabiel, voorspelbaar en kan zich beheersen. Wanneer volwassenheid wordt bereikt verschilt per hond en per ras, waardoor dit individueel moet worden beoordeeld. Gemiddeld ligt dit tussen de één en de drie jaar.
○ Lichaamsgrootte	Honden van elke lichaamsgrootte kunnen geschikt zijn voor inzet binnen AAS. De ideale grootte van een therapiehond dient te worden afgestemd op de specifieke interventie en de cliënt.
Gehoorzaamheid	Honden die in AAS worden ingezet dienen gehoorzaam te zijn. Een gehoorzame hond volgt de commando's van de professional op. Verder moet de hond: - Persoonlijke ruimte accepteren. - Niet tegen mensen opspringen. - Op een voorzichtige manier voer aanpakken. - Niet trekken aan de lijn. - Zindelijk zijn.

	- Niet overmatig blaffen' De commando's die een hond moeten kennen kan verschillen per interventie, echter worden veel basiscommando's als; zit, af, blijf, lig, wachten en komen als belangrijke vaardigheden gezien. Het is in veel gevallen waardevol als de hond niet te getraind is. Dit veroorzaakt namelijk een natuurlijkere interactie met de cliënt. Wat weer een reactie oplevert die waardevol voor het proces kan zijn.
Socialisatie en habituatie	
o Socialisatie	Bij een goede socialisatie heeft de pup sociale banden ontwikkeld met andere honden, dieren en mensen. De socialisatie fase van honden ligt tussen de drie en veertien weken. De eerste acht weken zijn hierbij cruciaal voor het aanleren van goed honden gedrag. Een therapiehond moet daarom goed gesocialiseerd zijn. de moeten comfortabel zijn bij mensen van verschillende leeftijden, geslachten en beperkingen. Ook mag de hond geen agressief, assertief of overdreven onderdanig gedrag richting soortgenoten of andere dieren.
o Habituatie	Habituatie is proces waarin een hond geleidelijk gewend raakt aan herhaaldelijk en onschadelijke prikkels. Dit is van belang, omdat honden die gewenning ervaren zich veiliger en zelfverzekerder voelen. Habituatie is een belangrijk proces voor pups. Pups die op jonge leeftijd worden blootgesteld aan een breed scala aan stimuli ontwikkelen doorgaans meer zelfvertrouwen en passen zich beter aan in nieuwe situaties. Dit zijn eigenschappen die belangrijk zijn in het AAS werkveld. Honden die ingezet worden binnen AAS moeten gewend zijn aan de verschillende prikkels die ze tegen gaan komen in het werk. Denk hierbij aan: - Geluiden - Geuren - Omgevingen - Hulpmiddelen van de cliënt - Situaties die zich voordoen in een interventie